

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania F. SA w W.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Wałbrzychu
z udziałem H. Z., G. G., W. G., P. M. i S. Ś.
o podstawę wymiaru składek G. G., W. G., P. M. i S. Ś.,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 5 lutego 2025 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 29 kwietnia 2024 r., sygn. akt III AUa 568/23, III WSC U 28/24,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Świdnicy wyrokiem z dnia 27 lutego 2023 r. oddalił odwołania F. S.A. w W. od czterech decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Wałbrzychu z dnia 5 września 2022 r.

Istota sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy w ustalonych okolicznościach faktycznych ma zastosowanie przepis art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2024 r., poz. 497; dalej jako ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych lub ustawa systemowa), a co za tym idzie, czy odwołująca się spółka powinna opłacać składki na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne G. G., W. G., P. M. i S. Ś. od wskazanej podstawy wymiaru składki.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 14 grudnia 2023 r. oddalił apelację odwołującego się.

Apelujący płatnik składek za pośrednictwem zawodowego pełnomocnika złożył skargę kasacyjną, w której oznaczył wartość przedmiotu zaskarżenia łącznie z uwzględnieniem wszystkich zainteresowanych. Wezwany do wskazania tej wartości osobno dla poszczególnych ubezpieczonych pismem z dnia 18 kwietnia 2024 r. podał, że wartość ta wynosi co do G. G. – 4.337 zł, co do W. G. – 4.967 zł, co do P. M. – 4.897 zł i co do S. Ś. 1.019 zł. Wskazane kwoty nie przekraczają każda z osobna 10.000 zł, podczas gdy dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach, które nie dotyczą przyznania lub wstrzymania emerytury/renty albo objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 398² § 1 k.p.c.).

Postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2024 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu odrzucił skargę kasacyjną odwołującego się.

Sąd drugiej instancji podkreślił, że wartość przedmiotu zaskarżenia ma w rozpoznawanej sprawie decydujące znaczenie dla dopuszczalności skargi kasacyjnej jak i dla wysokości kosztów zastępstwa procesowego. Skarżący kwestionuje dotychczasowe poglądy orzecznictwa jako koncentrujące się wyłącznie na aspekcie ustalenia podstawy wymiaru składek przez doliczenie wynagrodzenia wypłacanego z tytułu umowy zlecenia do podstawy wymiaru składek z tytułu stosunku pracy. Według skarżącego, kwalifikacja ta nie odpowiada rzeczywistej istocie sprawy, ponieważ równoległym skutkiem wynikającym z zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest wyeliminowanie zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia jako tytułu podlegania pod ubezpieczenia społeczne z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt tejże ustawy. W rezultacie tego, bezpośrednim skutkiem zastosowania powołanego przepisu jest kwalifikacja cywilnoprawnego tytułu podlegania pod ubezpieczenia społeczne.

Sąd Apelacyjny nie podzielił tej argumentacji. Wskazał, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. W konsekwencji tego, przedmiot

sporu sądowego w postępowaniu wywołanym przez organ rentowy z urzędu wyznacza decyzja tego organu. Jak wynika z decyzji dotyczących wszystkich bez wyjątku ubezpieczonych występujących w sprawie (tj. G. G., W. G., P. M. i S. Ś.) stwierdzają one dla tych osób podstawę wymiaru składek. Ich przedmiotem nie jest ważność umów zlecenia łączących ubezpieczonych z I.. Nie jest on nawet adresatem zaskarżonych przez F. S.A. decyzji. Adresatami takimi są ubezpieczeni i F. S.A. w W., czyli odwołujący się płatnik składek.

Płatnik składek wniósł zażalenie na postanowienie Sądu drugiej instancji, podnosząc zarzuty naruszenia: 1) art. 398² § 1 k.p.c., przez uznanie, że rozpatrywana sprawa nie stanowi sprawy o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, podczas gdy jest ona w rzeczywistości sprawą o „objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego”, o której mowa w art. 83 ust. 1 lit. 1a ustawy systemowej, a nie sprawą o ustalenie podstawy wymiaru składek, tj. wobec rzeczywistego wyeliminowania zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia jako tytułu podlegania pod ubezpieczania społeczne (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej); 2) art. 398⁶ § 2 w związku z art. 398² § 1 k.p.c., przez odrzucenie skargi w sytuacji, gdy zastosowanie tego przepisu nie było zasadne, albowiem prawidłowo ustalona wartość przedmiotu zaskarżenia przekracza kwotę 10.000 zł, co nakazywałoby przekazać ją Sądowi Najwyższemu celem rozpoznania; 3) art. 25 § 1 i 2 w związku z art. 26 w związku z art. 22 k.p.c., przez przyjęcie błędnych wartości przedmiotu zaskarżenia, tj. kwot 5.336,38 zł, 4.966,10 zł, 1.018,29 zł oraz 4.896,88 zł w sytuacji, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia została prawidłowo ustalona i wskazana przez płatnika składek w apelacji jak różnica między zadeklarowaną przez płatnika składek podstawą wymiaru składek a podstawą wymiaru należną według organu rentowego; 4) art. 398² § 1 k.p.c., przez uznanie, że wartość przedmiotu sporu jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych, tj. w wyniku uznania, że H. Z. nie jest adresatem przedmiotowych decyzji, podczas gdy uznanie, że płatnik składek jest podmiotem odpowiedzialnym za naliczenie i odprowadzenie składek od wynagrodzenia wypłacanego ubezpieczonemu z tytułu umów zawartych z I., skutkuje wyeliminowaniem istniejących między H. Z. a ubezpieczonymi relacji na gruncie ubezpieczeń społecznych i tym samym wydane decyzje mają charakter

prawnokształtujący również względem H. Z., zaś pominięcie go jako adresata nie eliminuje stosownego skutku.

Mając na uwadze powyższe, składający zażalenie wniosk o zmianę zaskarżonego postanowienia i przekazanie skargi Sądowi Najwyższemu do rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – niższa niż dziesięć tysięcy złotych, jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że poza wymienionymi kategoriami spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych (o przyznanie i wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego), w każdej innej sprawie o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia.

Sąd drugiej instancji przyjął, że w niniejszej sprawie toczącej się z odwołania płatnika składek od zaskarżonych decyzji organu rentowego sporne nie było podleganie zainteresowanych ubezpieczeniom społecznym, lecz jedynie wysokość należnych składek z tytułu umów cywilnoprawnych, które to składki powinny być opłacone przez pracodawcę.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że w sprawach tego rodzaju przedmiot sporu, a w konsekwencji przedmiot zaskarżenia, wynika z przyjętej w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej konstrukcji uznania osoby wykonującej pracę na podstawie umowy cywilnoprawnej na rzecz własnego pracodawcy za jego pracownika. W powołanym przepisie pojęcie pracownika jest rozszerzone na jego dalszą aktywność w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy on pracę na rzecz swojego pracodawcy. Także w zakresie tej sfery aktywności

osoba taka jest uznawana - na potrzeby ubezpieczeń społecznych - za pracownika tego właśnie pracodawcy, w związku z czym płatnikiem składek z tego tytułu jest pracodawca (art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej), a przychód z tytułu umowy cywilnoprawnej uwzględnia się jedynie w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe tego pracownika - art. 18 ust. 1a ustawy systemowej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727; z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117; z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266; z dnia 18 marca 2014 r., II UK 449/13, LEX 1451362; z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13, LEX nr 1458679; z dnia 23 maja 2014 r., II UK 445/13, LEX nr 1475168; z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 447/13, LEX nr 1480061; z dnia 27 kwietnia 2017 r., I UK 182/16, LEX nr 2279009; z dnia 16 maja 2018 r., III UK 182/17, LEX nr 2555732).

Oznacza to, że pracownik wykonujący pracę na rzecz swojego pracodawcy na podstawie umów cywilnych zawartych z osobą trzecią podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu jako pracownik (art. 8 ust. 2a ustawy systemowej) i na tym wyczerpuje się podleganie przez niego ubezpieczeniom społecznym. Ugruntowany jest zatem pogląd, że sprawa o opłacenie przez pracodawcę składki w wysokości wynikającej z przychodu uzyskanego przez pracownika na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia (lub innej umowy o świadczenie usług) wykonywanej na rzecz tego pracodawcy, dotyczy składki, gdyż przedmiotem postępowania w takiej sprawie jest jedynie ustalenie właściwej kwoty jej podstawy wymiaru (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 1 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, LEX nr 1713022; z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 14/15, LEX nr 2051058; z dnia 15 marca 2016 r., II UZ 57/15, LEX nr 2290408 oraz z dnia 20 kwietnia 2016 r., II UZ 1/16, LEX nr 2054096).

W takiej sprawie, dotyczącej poboru składki z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, zatem sprawie o prawa majątkowe, dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 października 2002 r., II UZ 94/02, OSNP 2004 nr 6, poz. 107; z dnia 16 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284).

Orzecznictwo Sądu Najwyższego w zakresie wykładni art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest zgodne i utrwalone, co dotyczy też dopuszczalności skargi kasacyjnej ze względu na wartość przedmiotu zaskarżenia, właśnie z uwagi na decydującą podstawę wymiaru składek, a nie odrębny tytuł ubezpieczenia. Znajduje ono potwierdzenie w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., III UZP 9/17. W uzasadnieniu uchwały podsumowano szereg orzeczeń uzasadniających tezę, że w sprawach dotyczących "przypisania pracodawcy podwyższonej składki" w wyniku zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej decyzja taka jest decyzją wymiarową i w związku z tym skarga kasacyjna w takiej sprawie jest dopuszczalna w razie przekroczenia granicy wartości przedmiotu zaskarżenia określonej w art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. Nie istnieje zatem odrębny tytuł ubezpieczenia na podstawie art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który mógłby stanowić przedmiot sporu przed sądem ubezpieczeń społecznych.

W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny we Wrocławiu ustalił, że wartość przedmiotu zaskarżenia podana przez skarżącego, oceniana indywidualnie co do każdego z ubezpieczonych, nie osiąga wymaganej kwoty 10.000 zł. Wypada dodać, że w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14 (OSNP 2014 nr 12, poz. 168) stwierdzono, iż w razie objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego pracownika (art. 19 § 2 w związku z art. 398⁴ § 3 k.p.c.).

W związku tym, że wskazana w skardze kasacyjnej płatnika składek wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od określonej w art. 398² § 1 k.p.c., skarga podlegała odrzuceniu przez Sąd drugiej instancji jako niedopuszczalna (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Nie podzielając zarzutów i wniosków żalącego się, Sąd Najwyższy z mocy art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ orzekł jak w sentencji.

[SOP]

r.g.